

«Rømte i Antwerpen»

av

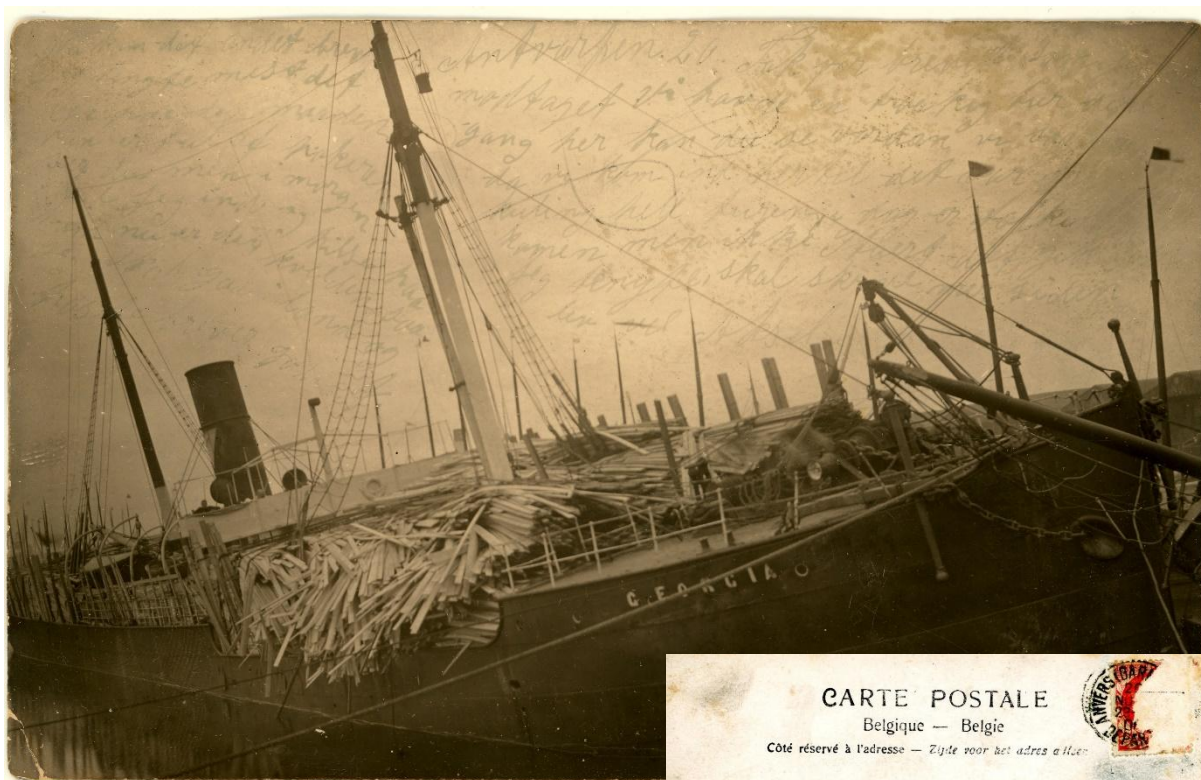
Odd Aksel Bergstad

Om et postkort hjem til lillebror, rømming og tilgivelse. Om overlast og hasardiøs trelastfart på Nordsjøen og i Østersjøen?

Denne historien framkom da jeg gikk igjennom bilder etterlatt fra min mormor og morfar. Min morfar var Aksel Johan Nilssen fra Ramsøya, født i 1883. Han levde livet som fisker og sjømann, og i 1906 ble han uteksaminert fra Christianssands Stuertscole. Mange vil huske ham som eier og driver av Skauen Skjærgårdspensjonat, men dette var lenge etter tildragelsen denne historien gjelder.

Blant gamle bilder lå et postkort fra Belgia sendt videre fra Christianssand 24/11 1906 til Andreas Nilssen, Ramsøen, Uvøysund. Forsiden av postkortet viser dampskipet «Georgia» med slagside og forskjøvet plankelast. Skipet ser overlastet ut. Hva er det som er skjedd her?

På bilesiden av postkortet er det skrevet en del tekst som bare så vidt kan leses. Det er en fortelling og hilsen fra Aksel til sin lillebror Andreas hjemme på Ramsøya. Andreas var født i 1886, og han er nok kjent blant mang eldre som landhandler i Ulvøysund.

Fotografi av DS «Georgia» brukt som postkort. Adressesiden t.h. Det er svak håndskrift på bilesiden.

Teksten på bildesiden er tolket, med noe usikkerhet. Det er slurv med tegnsetting og store forbokstaver, så meningen er ikke soleklar. Det er to tekster, hhv. på høyre og venstre side av formasten:

Til høyre for masten:

Antwerpen 20. Tak for brevet som jeg
mottaget. Vi havde en traakig tur denne
gang her kan du se vordan vi saa
da vi kom ind hertil det var kuling hele turen i dag og er
folkene
komen men ikke Stuert. Det gikk som
Jeg tengte. Skal skrive mer siden.
Lev vel Aksel

Til venstre for masten:

Nu kom dit andet brev
Jeg tengte mest det
..... paa denne maaden
her er fult af høkere
ser du men i morgen
skal jeg ind og hilse paa
dem nu er det kvelden saa
jeg skal gaa i land for og
poste brevet. God nat.

Aksel Johan (øverst) og Andreas Emil Nilssen

Hva skjedde her?

Det framgår av mønstringssjournalen for Lillesand at Aksel Nilssen seilte på DS «Georgia» året etter han var uteksaminert fra stuertskolen. Om han seilte som stuert vites ikke, men han var nok i byssa.

Skipsetterretninger i avisene kan brukes til å få informasjon om skipets bevegelse. Under seilas med trelast fra Räfsö i Finland til Antwerpen (avg. 8/11, ank. 16/11) fikk de åpenbart uvær og lasta forskjøv seg alvorlig. Trolig var skipet overlastet.

I Antwerpen lå det tydeligvis to brev fra Andreas til Aksel, og Aksel svarer med postkortet hvor motivet er «Georgia» i den tilstand den var da de ankom byen i Belgia. Det går fram at han gikk i land her. I mønstringssjournalen står det at Aksel «rømte i Antwerpen». Dette antydes i teksten

på postkortet, men skrives ikke like ut. Dette å rømme var alvorlig, så han må ha hatt en god grunn. Mye tyder på at det var dårlige forhold om bord, og slik kan også bemerkningene i den korte teksten til Andreas tolkes.

«Actieselskabet Dampskibet Georgia» eide skipet, med korresponderende reder J. F. Reinhardt & Co i Kristiansand. I 1905 og 1906 sier Veritasregisteret at E. Gerrard var skipsfører, men i 1906 figurerer Olsen og deretter Hansen i skipsetterretningene. Først i 1907 står I. Hansen som fører i Veritasregisteret.

Av skipsetterretningene i avisene for slutten av 1905 og i 1906 framgår det at skipet hadde flere hendelser (gjengitt i Tillegget nedenfor). I januar går det fra Hamburg etter reparasjon av skade etter grunnstøting i Dardanellene. I mars grunnstøtte det utenfor Stadt, og i juli har det en grunnstøting i Finland.

Lengste tur i 1906 var til Middelhavet (Trapani) etter salt som skulle losses i Kristiansund. Men i 1905 hadde det nok også vært i Svartehavet.

Så går det altså fram at den aktuelle «traakige» turen gikk fra Räfsø 8. november., med ankomst 16. november i Antwerpen. Räfsø var ei utskipningshavn for trelast fra Finland og ligger rett nord for dagens Bjørneborg.

Skipsfører på denne turen var etter alt å dømme Johan Jørgen Albert Hansen, opprinnelig fra Gamle Hellesund i Høvåg, men bosatt i Kr. sand. Han må enten ha vært uheldig eller uvøren, for farten til skipet var preget av uhell og hendelser utenom det vanlige.

Hva skjedde etterpå?

Rømming førte til bemerkning i sjøfartsboka og inndraging, og dette var en alvorlig sak. Men det som er spesielt i denne saken er at mønstringssjournalen har følgende tilføyelse i margin: «Sfbogen tilbageleveret af Rederen til Mandskabet». Her må det ha skjedd en innrømmelse av ansvar fra rederens side. Rømmingen ble kanskje like ut ansett forståelig eller sågar rimelig i situasjonen slik den var. Har det vært et oppgjør i ettertid? Det er imidlertid ikke funnet mer informasjon om omstendighetene, så ovennevnte er en tolkning.

Om hendelsen i Antwerpen var utslagsgivende vet vi ikke, men Aksel tok etter dette nye livsvalg. Den 15/3-1907 meldte han til mønstringsdistriktet «Afreise til udlandet». Han drog da til New York og ble fisker der i minst 3,5 år. Så vendte han hjem og ble fisker hjemme på Ramsøya og etter hvert stuert i Norsk Bjergningskompani og Christianssands Damskibsselskap.

Skottevik, mai 2025

Tillegg

Kronologist liste over skipsetteretninger fra desember 1905 og 1906 (trolig ikke helt komplett). samt aktuelle avisutklipp for D/S Georgia

2. des 1905. Kullede i Algier

28. des 1905 Utklarert fra Newcastle til Bordeaux (meldt i Morgenbladet 2. jan)?

10. des. St. Catherines Point. Patras-Rotterdam

12. des. ank. Rotterdam

16. des. Går fra Rotterdam til Hamburg

Grundstøtte i Dardanellene gikk til reparasjon i Hamburg:

Hamburg 19 Dec. D. Georgia.
Olsen, havde stødt paa Grund i Dardanellerne og faaet Bundskade. Dampskibet vil gaa i Dok her efter at have losset.

„Georgia“ Dpft. Hamburg 28. Decbr. Dampft. **„Georgia“**, der har været paa Grund i Dardanellerne, blev igaar doftat hersteds for Besigtigelse og Reparation. Det er omkring tyve Plader, der maa fornyes. Reparationen vil tage ca. otte Dage.

Georgia. Hamburg 28. Dec. Norsk D. **„Georgia“** or gaaet i Tør-dok. Det viser sig, at Skibet maa have ca 20 nye Bundplader. Reparationen vil vare i ca. 8 Dage.

Georgia. Hamburg 12. Jan. Norsk D. **„Georgia“**s Reparation er fuldført. Skibet afgaar herfra idag.

15. januar avg. Hamburg for Swansea
20. jan «kullede» i Portland og pass. Portlands Hill, Østgående
21. januar. Ank. Shields fra Bilbao.
26. januar, Avg. Swansea for Genua
10. februar, ank. Genua
7. mars. Avg. Trabani
23. mars. Kullede i Kr. sand på vei fra Trapani til Kopervik

Georgia. Kristianssund 30. Marts.
„Georgia“ ankom hertil idag ledsaget af Dykkerbaaden „Achilles“.

„Georgia“ Dpst. Kristianssand, 26. Mars. Dampskibet „Georgia“ af Kristianssand er, ifølge Telegram til Re=deriet, grundstødt ved Stadt og indkommet til Møldøen med en af Tankerne fuld af Vand.
Dampskibet, som anløb Kristianssand i Fredags, er paa Reise fra Trapani til Kristianssund med Salt.

Paa Grund.

Dampskibet „Georgia“ af Kristians-
sand har ifølge Meddelelse hertil været paa
Grund ved Siadt og er indkommet læt til
Molbøen. Bestensjeldste Dyllerselskabs „Achil-
les“ afgik ved 12. Kloden herfra til Assistance.
„Georgia“ er en i 1885 bygget Jærndamper
paa 1268 Brutto Registrertons. Korrespon-
derende Reber er F. Reinhardt & Co.

28. mars:

Passeret Brag. Skibet „Georgia“ af
Kristianssand passerede den 22. ds. paa
55 Gr. 40' Bredde og 6 Gr. 55' Ø.
Længde et Fartøi med Bunden i Veiret.
Skibet, der var malet med Kobberstof
og antoges at være en Skonnert, laa far-
lig for Skibsfarten.

Georgia. Aalesund 4. April.
D. „Georgia“, som var paa Grund
søndenfor Stat, men kom hid, har
nu udlosset og gaar antagelig til
Trondhjem for at reparere. (Se
„Kysten“ 28. Marts.)

Meldt i sjøfartstidende 5. mai:

Dampskibet „Bjørn“s tidligere Fører, Kaptein Hansen, har nu overtaget Damperen „Georgia“; Dampskibet „Bjørn“ føres nu af Kaptein Olsen.

14. mai, ank. Grimsby fra Kr. sund

19. mai. Avg. Grimsby

22. mai, Helsingør

24. mai Ank Harnæs

7. juni Ank. Ørnskjöldsvik

7. juni ank. Skellefteå

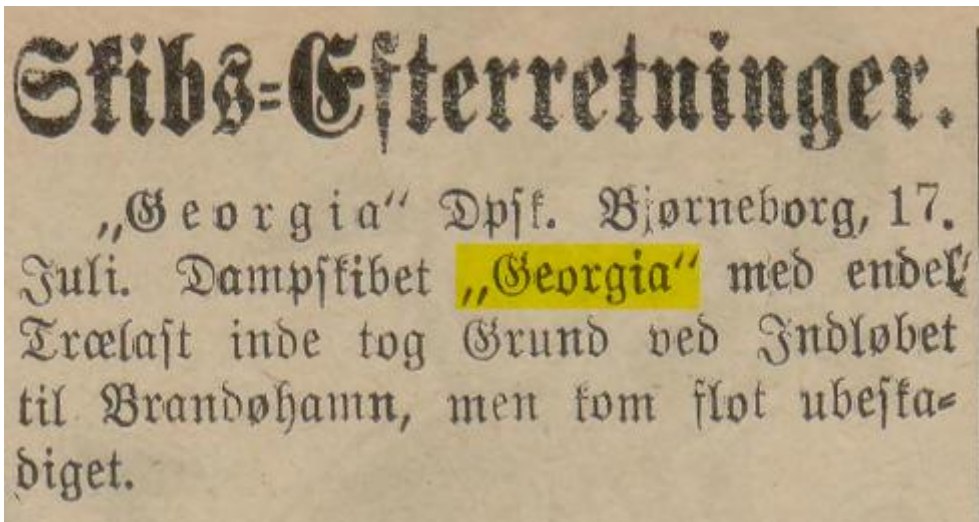
12. juni Avg. Ursviken for Grimsby

16. juni passerer Helsingør

5. juli avg. Landskrona for Torneå

9. juli. Ank. Torneå

Georgia. Bjørneborg 17. Juli. Den norske Damper „Georgia“, delvis lastet, bestemt til Bristol, kom ved Indgaaende til Brandochamn paa Grund, men kom senere af uden Assistance. Ingen Undersøgelse er foretaget. Skibets Agenter bemærker til Lloyds Agents Forslag om Besigtigelse, at de ønsker selv at greie Sagen.

22. juli, avg. Råfsø

25.-26. juli passerte Helsingør

8. august. Avg. Bristol for Swansea

25. august Avg. Rotterdam for Grimsby

25. august, passerer Helsingør for Sutton Bridge

31. august Avg. Grimsby for Korsør

3. september ank. Korsør

10. september. Fra Korsør.

10. oktober Ank. S. Shields

13. oktober Avg. North Shields

26. oktober, Avg. Odense for Haraldsby, Åland

29. oktober Ank. Mariehamn

8. november avg. Råfsø for Antwerpen

16. november Ank. Antwerpen

5. desember Methil

27. desember. Ank. Dieppe

27. des. Ank Dieppe

Patent-No. Naar udstedt.	Befar- renhed.	Navn.	Thinglaa (Kjøbstad). Rode No. Opholdssted.	Født naar og hvor.	Overført fra hvor Rode No.	Specielle Ophø- ninger.	Paamonstret.			Amonstret eller afgaaet.			Paamonstret.			Amonstret eller afgaaet.			Fartstid.	Anmærkning.		
							Datum.	Stid.	Pla.	Datum.	Hvor.	Stid.	Pla.	Datum.	Hvor.	udenrigt.	indenrigt.					
3305 Kjøb. 11/88	Hel	Johan Jørgen Albert Hansen	Chr. sand. - 22 - Helsingør 1877	1861 1/2 for 1875 Helsingør	opprindelig Helsingør 1877	opprindelig Helsingør 1877	1889	1/10	Kr. sand.	1889	1/10	1/10	Kr. sand.	1889	1/10	1/10	Kr. sand.	1889	1/10	1/10	1/10	1889
							1890	1/10	Kr. sand.	1890	1/10	1/10	Kr. sand.	1890	1/10	1/10	Kr. sand.	1890	1/10	1/10	1/10	1890
							1891	1/10	Kr. sand.	1891	1/10	1/10	Kr. sand.	1891	1/10	1/10	Kr. sand.	1891	1/10	1/10	1/10	1891
							1892	1/10	Kr. sand.	1892	1/10	1/10	Kr. sand.	1892	1/10	1/10	Kr. sand.	1892	1/10	1/10	1/10	1892
							1893	1/10	Kr. sand.	1893	1/10	1/10	Kr. sand.	1893	1/10	1/10	Kr. sand.	1893	1/10	1/10	1/10	1893
							1894	1/10	Kr. sand.	1894	1/10	1/10	Kr. sand.	1894	1/10	1/10	Kr. sand.	1894	1/10	1/10	1/10	1894
							1895	1/10	Kr. sand.	1895	1/10	1/10	Kr. sand.	1895	1/10	1/10	Kr. sand.	1895	1/10	1/10	1/10	1895
							1896	1/10	Kr. sand.	1896	1/10	1/10	Kr. sand.	1896	1/10	1/10	Kr. sand.	1896	1/10	1/10	1/10	1896
							1897	1/10	Kr. sand.	1897	1/10	1/10	Kr. sand.	1897	1/10	1/10	Kr. sand.	1897	1/10	1/10	1/10	1897
							1898	1/10	Kr. sand.	1898	1/10	1/10	Kr. sand.	1898	1/10	1/10	Kr. sand.	1898	1/10	1/10	1/10	1898
							1899	1/10	Kr. sand.	1899	1/10	1/10	Kr. sand.	1899	1/10	1/10	Kr. sand.	1899	1/10	1/10	1/10	1899
							1900	1/10	Kr. sand.	1900	1/10	1/10	Kr. sand.	1900	1/10	1/10	Kr. sand.	1900	1/10	1/10	1/10	1900
							1901	1/10	Kr. sand.	1901	1/10	1/10	Kr. sand.	1901	1/10	1/10	Kr. sand.	1901	1/10	1/10	1/10	1901
							1902	1/10	Kr. sand.	1902	1/10	1/10	Kr. sand.	1902	1/10	1/10	Kr. sand.	1902	1/10	1/10	1/10	1902
							1903	1/10	Kr. sand.	1903	1/10	1/10	Kr. sand.	1903	1/10	1/10	Kr. sand.	1903	1/10	1/10	1/10	1903
							1904	1/10	Kr. sand.	1904	1/10	1/10	Kr. sand.	1904	1/10	1/10	Kr. sand.	1904	1/10	1/10	1/10	1904
							1905	1/10	Kr. sand.	1905	1/10	1/10	Kr. sand.	1905	1/10	1/10	Kr. sand.	1905	1/10	1/10	1/10	1905
							1906	1/10	Kr. sand.	1906	1/10	1/10	Kr. sand.	1906	1/10	1/10	Kr. sand.	1906	1/10	1/10	1/10	1906
							1907	1/10	Kr. sand.	1907	1/10	1/10	Kr. sand.	1907	1/10	1/10	Kr. sand.	1907	1/10	1/10	1/10	1907
							1908	1/10	Kr. sand.	1908	1/10	1/10	Kr. sand.	1908	1/10	1/10	Kr. sand.	1908	1/10	1/10	1/10	1908
							1909	1/10	Kr. sand.	1909	1/10	1/10	Kr. sand.	1909	1/10	1/10	Kr. sand.	1909	1/10	1/10	1/10	1909
							1910	1/10	Kr. sand.	1910	1/10	1/10	Kr. sand.	1910	1/10	1/10	Kr. sand.	1910	1/10	1/10	1/10	1910
							1911	1/10	Kr. sand.	1911	1/10	1/10	Kr. sand.	1911	1/10	1/10	Kr. sand.	1911	1/10	1/10	1/10	1911
							1912	1/10	Kr. sand.	1912	1/10	1/10	Kr. sand.	1912	1/10	1/10	Kr. sand.	1912	1/10	1/10	1/10	1912
							1913	1/10	Kr. sand.	1913	1/10	1/10	Kr. sand.	1913	1/10	1/10	Kr. sand.	1913	1/10	1/10	1/10	1913
							1914	1/10	Kr. sand.	1914	1/10	1/10	Kr. sand.	1914	1/10	1/10	Kr. sand.	1914	1/10	1/10	1/10	1914
							1915	1/10	Kr. sand.	1915	1/10	1/10	Kr. sand.	1915	1/10	1/10	Kr. sand.	1915	1/10	1/10	1/10	1915
							1916	1/10	Kr. sand.	1916	1/10	1/10	Kr. sand.	1916	1/10	1/10	Kr. sand.	1916	1/10	1/10	1/10	1916
							1917	1/10	Kr. sand.	1917	1/10	1/10	Kr. sand.	1917	1/10	1/10	Kr. sand.	1917	1/10	1/10	1/10	1917
							1918	1/10	Kr. sand.	1918	1/10	1/10	Kr. sand.	1918	1/10	1/10	Kr. sand.	1918	1/10	1/10	1/10	1918
							1919	1/10	Kr. sand.	1919	1/10	1/10	Kr. sand.	1919	1/10	1/10	Kr. sand.	1919	1/10	1/10	1/10	1919
							1920	1/10	Kr. sand.	1920	1/10	1/10	Kr. sand.	1920	1/10	1/10	Kr. sand.	1920	1/10	1/10	1/10	1920

Skipfører på Georgia fra 10/5-06 og til april 1907 var Johan Jørgen Albert Hansen, oprindeligt fra Gml., Hellesund i Høvåg, men bosatt i Kr. sand. Utsnitt fra Mønstringssjournalen.